

PRECONDITIONS OF TOURISM DEVELOPMENT IN TOPOĽČIANKY

Magdaléna HASPROVÁ

Summary

Topoľčianky (3000 inhabitants) is one of the most interesting places in the Slovak Republic. This village is a dominant spot among the villages of upper Požitavie. It is situated 198 metres above sea level into the Tribeč and Pohronský Inovec hills.

Topoľčianky has many things to offer. In the lovely English park is located castle, which was proposed for inclusion in the World Cultural Heritage list of UNESCO and in the years 1924 to 1950 the manor was a summer residence of Czechoslovak presidents. In the castle are situated museum and the hotel „Zámok“. The village is also well known for Arabian and Lippizaner horses, horse auctions, the largest hunting area in Europe and the breeding of European bison and moufflon. There are a lot of places to visit near Topoľčianky: the ruins of Gýmeš, Hrušov and Skýcov castle, Botanical garden Mlyňany.

Topoľčianky can offer to the visitor's not only historical monuments and natural beauty but also many sporting and cultural events and last but not least accommodation and restaurant facilities of a required standard.

This village will become the centre of tourism by improving the quality and quantity of accommodation and restaurant facilities and special services.

Recenzent: Doc. RNDr. Viliam Lauko, CSc.

VYBRANÉ PROBLÉMY CESTOVNÉHO RUCHU OKRESU NITRA

Alfred KROGMANN

Abstract

Nitra district has only regional importance within the framework of Slovakia from the viewpoint of tourism. But it is the city of Nitra which has an exceptional position because of its eventful history. Localisation possibilities, especially those of cultural and historical nature are related with this exceptional position.

Thanks to the political and economic changes Nitra has become one of the most important exhibition centres in Slovakia. It is one of the suitable alternatives for compensation of the fact that the district has only minimal importance from the viewpoint of natural localisation factors.

The structure of visitors to Nitra is closely connected with the traffic position of the city and district which has mainly transit nature.

Key words: economic environment, social environment, political environment, ecological environment, technological environment, tourism, exhibitional tourism

1. Úvod

Popri svojej prvotnej funkcii – zabezpečiť obnovu fyzických a psychických síl človeka, spĺňa cestovný ruch aj ďalšie významné úlohy. Tou najvýznamnejšou je schopnosť odstránenia,

Mgr. Alfred KROGMANN

Katedra geografie, Fakulta prírodných vied UKF, Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra, E-mail: krogmann@unitra.sk

resp. kompenzácie hospodárskej disparity medzi urbánnymi a rurálnymi regiónmi. Taktiež sa môže stať významným faktorom pri saturácii časti voľnej pracovnej sily a uplatniť sa ako komplementárne odvetvie pri reštrukturalizácii v jednotlivých regiónoch a to pri relatívne nižších vstupných investíciách. Podstatnou pre jeho funkčnosť a existenciu je však schopnosť krajiny vyvolať dopyt potencionálneho rekreaanta. Pochopiteľne, táto schopnosť je veľmi rôzna.

2. Prehľad literatúry

Literatúry, zaoberajúcou sa danou problematikou v rámci nového okresu je vzhľadom na nové administratívne členenie málo. Ide predovšetkým o práce venované analýze cestovného ruchu v meste Nitra (Dubcová, – Kramáreková, 1993), lokálnemu a regionálnemu rozvoju mesta a jeho zázemia (Drgoňa, 1996), diplomové práce študentov Katedry geografie Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre orientované na geografické aspekty cestovného ruchu a diplomové práce študentov Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre zamerané na management v agroturizme, resp. vidieckej turistiky. Problematike rozvoja cestovného ruchu sa venujú aj analytické štúdie Okresného úradu v Nitre. Činnosť začalo aj Nitrianske združenie cestovného ruchu a služieb. Inšpiratívne však môže pôsobiť i zahraničná literatúra (napr. Frösch, 1993) z ktorej bol prevzatý model cestovného ruchu.

3. Vymedzenie problému a metód práce

Význam okresu Nitra z hľadiska cestovného ruchu je v rámci ostatných okresov Slovenska malý. Svedčí o tom aj postavenie okresu z hľadiska návštevnosti okresov zahraničnými návštevníkmi, kde je zaradený medzi priemerné (Iliť, 1993). Podobne aj mesto Nitra sa podieľa len 1,35% na celkovom počte prenocovaných na Slovensku.

Východiskom pre analýzu podmienok cestovného ruchu, ich problémov a budúceho rozvoja bude v našom prípade schéma č. 1 (Frösch, 1993). Autor vychádza zo skutočnosti, že cestovný ruch, ako komplexný systém nie je možné študovať izolovane.

Je založený na interakcii medzi subjektom (potenciálnym účastníkom cestovného ruchu) a objektom cestovného ruchu s inštitucionálnymi

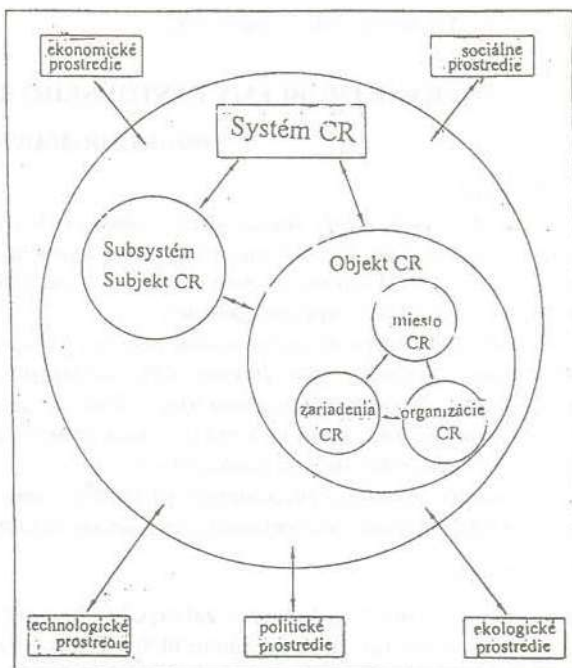

Schéma 1. Model cestovného ruchu /Frösch, 1993/

mi subsystémami, medzi ktorými existujú interakcie tiež v rovine subjekt, resp. objekt a systém ako celok. Relevantnými činiteľmi, ktorými sa vzájomne objekt a subjekt ovplyvňujú, je ponuka a dopyt. Vzájomné ovplyvňovanie existuje aj na rovine subsystém, objekt- systém ako celok. Na systém ako celok pôsobia okrem toho aj externé zložky z ekonomického, sociálneho, technologického, politického a ekologického prostredia, ktoré majú pre existenciu cestovného ruchu rozhodujúci význam.

Naším cieľom je analýza súčasného stavu cestovného ruchu okresu Nitra v zmysle Fröschovho modelu s načrtnutím možností jeho ďalšieho vývoja. Vzhľadom na to využívame štandardné metódy komparatívnej analýzy dostupných aktuálnych údajov a na vyjadrenie súčasných možností cestovného ruchu kartografické metódy.

V závere poukazujeme na možnosti rozvoja okresu z aspektu cestovného ruchu v procese transformujúcej sa ekonomiky.

4. Vymedzenie územia

Sledované územie sa nachádza v juhozápadnej časti Slovenska. Svoje nové hranice získalo na základe nového územno-správneho členenia, ktoré bolo schválené NR SR 3. júla 1996. Na základe zákona došlo k rozčleneniu pôvodného okresu na okresy Nitra a novoetablovaný okres Zlaté Moravce. V juhozápadnej časti pôvodného okresu boli katastre obcí Močenok, Hájske a Horná Kráľová pričlenené k novovytvorenému okresu Šaľa.

Touto územnou úpravou okres v nových územných hraniciach stráca svoje najatraktívnejšie lokality, ako sú napr. Topoľčianky, či oblasť rozptýleného kopaničiarskeho osídlenia na severovýchode bývalého okresu (Jedľové Kostofany, Kostofany pod Trábečom).

5. Predpoklady okresu pre cestovný ruch

5.1 Miesto cestovného ruchu

Podľa poslednej rajonizácie patrí okres do Hornonitrianskej oblasti (III. kat.).

Okres Nitra leží na rozhraní dvoch typov prírodných komplexov regionálnej dimenzie. Ide jednak o nížinnú krajinu Panónskej panvy reprezentovanú Podunajskou pahorkatinou ako časťou Podunajskej nížiny. Fatransko-tatranskú oblasť Vnútrotných Západných Karpát zastupuje pohorie Trábeč v severovýchodnej časti sledovaného územia.

Charakteristický a pre okres typický obraz krajiny vytvárajú pahorkatiny. Morfológicky predstavujú zvlnenú krajinu, málo členitú s malými rozdielmi v relatívnej výške. Sklonitosť tejto odlesnenej a intenzívne poľnohospodársky využívané krajiny je 2-6°. Pozdĺž riek Nitra a Žitava dosahuje sklonitosť 0-2°.

Zmienené typy sú vhodné na chatárenie, turistiku, záhradkárenie a cykloturistiku. V prípade priaznivej kombinácie s klimatickými a hydrogeografickými podmienkami sa atraktivnosť krajiny pre cestovný ruch výrazne zvyšuje vďaka možnosti realizácie vodných športov.

Výšková členitosť okresu narastá severovýchodným, resp. severným smerom, kde sa nachádza orografická jednotka horského charakteru – pohorie Trábeč. Sklonitosť tejto časti okresu je v intervale 6-14°, čo sú vhodné podmienky pre turistiku a tiež pre zimné športy. Turistika sa realizuje po dobre vyznačených chodníkoch. Najfrekventovanejšie sú trasy na Zobor, jeho predvrchol Pyramídu a vrch Žibricu, kam vedie trasa turistického náučného

chodníka. Uvedený typ krajiny je atraktívny predovšetkým z hľadiska prímestskej rekreácie obyvateľov mesta Nitra.

Územie okresu Nitra patrí v rámci Slovenska medzi najteplejšie (dĺžka slnečného svitu 2000 hodín, priemerná ročná teplota 10°C, v januári -3 až -1°C, júl 18 až 20°C). Klimaticky patrí okres do teplej (Nitrianska a Žitavská pahorkatina) a mierne teplej (Triebež) oblasti.

Nitrianska a Žitavská pahorkatina má teplú, mierne suchú až suchú klímu s miernou zimou. Priemerné januárové teploty sú -1 až -3°C, júlové teploty 18 až 20°C, priemerné ročné zrážky sú 500-650 mm. To všetko spĺňa kritériá pre rozvoj letnej rekreácie, možnosti zimnej rekreácie sú ovplyvnené dĺžkou trvania snehovej pokrývky (30-40 dní) a vzhľadom na reliéf sú takmer irelevantné.

Pohorie Triebež patrí klimaticky k mierne teplej a mierne vlhkej klíme. Priemerné januárové teploty dosahujú -2 až -4°C, júlové 16-18°C, priemerný úhrn zrážok je 600-700 mm. Okrem letnej turistiky je potenciál krajiny v chatárni, možnosti sú aj na realizáciu zimných športov, ktoré sú limitované dĺžkou snehovej pokrývky /50-80 dní/.

Najvýznamnejším vodným tokom je rieka Nitra, tečúca cez okres severo-južným smerom. Jej rekreačný potenciál je pre nadmerné hodnoty znečistenia (IV-V. stupeň znečistenia) možné využiť len v minimálnej miere a to prostredníctvom vodnej turistiky a obmedzene aj na rybolov. Z vodných plôch sú využívané vodné nádrže v Hruboňove, Alekšinciach, Lukáčovciach, Jelenci, Novej Vsi nad Žitavou a Malante. Veľmi navštevované sú štrkoviská v Ivánke, Branči a Malom Cetíne.

Na územie okresu zasahuje CHKO Ponitrie s chránenými lesnými a lúčnymi spoločenstvami. Z ďalších kategórií chránených území sa v okrese nachádzajú štátne prírodné rezervácie a prírodné rezervácie (4), chránené areály so vzácnymi drevinami, prírodné pamiatky.

Z analýzy prírodných predpokladov vyplýva, že potenciál pre cestovný ruch a najmä kultúrno-správne predpoklady budú sústredené v mestách okresu.

Dominantné postavenie z hľadiska cestovného ruchu v okrese má mesto Nitra. Vychádza z vyššie uvedenej geografickej polohy a bohatej histórie. Podobne ako vo väčšine miest ide o turizmus založený na kultúrno-historických predpokladoch. Tými najvýznamnejšími sú Hradný komplex a Diecézna knižnica, majúce štatút národnej kultúrnej pamiatky a okrem toho Horné mesto, ktoré ako ucelený historický komplex bolo v roku 1981 vyhlásené za mestskú pamiatkovú rezerváciu.

Objekty v komplexe Horného mesta až na malé výnimky získala do vlastníctva po reštitúciách cirkví a budovy slúžia pôvodnému účelu. Z tohto dôvodu tak v turisticky najatraktívnejšej lokalite ponuka služieb takmer úplne absentuje. Preto sa v súčasnosti uvažuje aj o sprístupnení časti hradu pre verejnosť. Určite by bolo zaujímavé oživiť i remeselnícke štvrte v Podhradí.

Poloha Nitry z geopolitického hľadiska bola veľmi exponovaná (často bola hraničným mestom). Preto pre históriu mesta boli typické etapy búrlivého rastu na jednej strane, ale aj obrovské škody, spôsobené vojenskými konfliktmi na strane druhej. To všetko spôsobilo, že historicky cenné budovy boli asanované a nahradzované novšou architektúrou. Dnes preto možno paradoxne konštatovať, že aj keď sa o meste hovorí ako o matke slovenských miest, v Nitre prevláda zástavba z 2. polovice 20. storočia.

V súčasnosti sa v popredí záujmu návštevníkov nachádza veľtržný s väzbou na kongresový a tranzitný cestovný ruch.

Mesto sa stalo strediskom každoročne poriadanej poľnohospodárskej výstavy Agrokomplex od roku 1974. Rok 1989 znamenal aj nutnosť racionálnejšieho využívania výstavných plôch. Transformácia na tržnú ekonomiku a možnosti konkurencie spôsobili, že výstavná organizácia Agrokomplex sa vyprofilovala na organizátora rôznych veľtrhov, výstav, ale aj vedeckých konferencií. Každoročne navštívi výstavný areál vyše 1,5 milióna záujemcov. Táto forma cestovného ruchu je však pre ďalší rozvoj cestovného ruchu mesta ekonomicky málo výhodná, pretože ide väčšinou najmä o jednodňový pobyt výletníkov v meste, ktorý prenocovanie nepredpokladá.

Kultúru a dejiny územia predstavujú hosťom štyri múzeá a galéria a dve divadlá a kiná. Vráble ako druhé mesto v sledovanom území má význam len z hľadiska tranzitného cestovného ruchu, o čom svedčí aj nižšia vybavenosť sídla. V súčasnosti sa dostáva do tieňa Levíc aj v súvislosti s JE v Mochovciach.

5.2 Zariadenia cestovného ruchu

Ubytovacie zariadenia majú pre rozvoj turizmu mimoriadny význam, lebo umožňujú pobyt návštevníka v danom mieste dlhšie ako jeden deň. Z tohto hľadiska je na území okresu medzi mestom Nitra a ostatnými sídlami veľká disparita. V samotnom okresnom meste je lokalizovaných 13 objektov poskytujúcich ubytovanie s celkovou kapacitou 2036 postelí. Okrem Nitry sú možnosti ubytovania v oblasti Jelenca s kapacitou 398 miest, Mojmírovce ponúkajú 70, Vráble 30, Poľný Kesov 80, Veľké Zálužie 40, Veľký Lapáš 24 miest.

Vzhľadom na prevládajúci tranzitný a kongresový cestovný ruch sa v Nitre najmä počas konania Agrokomplexu prejavuje nedostatok ubytovacích zariadení. Preto by bolo vhodné vybudovať v meste ďalšie ubytovacie zariadenia.

Paradoxný je však údaj o využití lôžkovej kapacity. V štatistickej ročenke boli len údaje o ubytovacích zariadeniach v Nitre, kde ich využiteľnosť bola na úrovni 29,1% a priemerná dĺžka pobytu dosiahla 1,85 dňa. To poukazuje na to, že mesto je orientované na tranzitný cestovný ruch, ktorý dopĺňa veľtržný a konferenčný cestovný ruch.

Podobne je to aj s rozmiestnením stravovacích a pohostinských zariadení. Ich počet je 210 v celom okrese. Z toho je 120 v Nitre a 5 vo Vrábľoch. Vo vidieckych sídlach je ich počet výrazne nižší, dokonca obce Hostová, Lúčnica nad Žitavou a Malé Zálužie takéto služby ani neposkytujú.

5.3 Organizácie cestovného ruchu

Tieto slúžia pri sprostredkovaní ponuky zariadení cestovného ruchu subjektu. Celkovo uvedenú úlohu v okrese Nitra spĺňa 26 cestovných kancelárií. Sú výrazne orientované na pasívny cestovný ruch – predaj zahraničných zájazdov.

5.4 Subjekt cestovného ruchu

Pre cestovný ruch je podstatné predovšetkým obyvateľstvo produktívneho veku, a to z hľadiska možnej zamestnanosti v odvetviach súvisiacich s cestovným ruchom. Okrem toho práve v tejto vekovej skupine sa realizuje hlavná úloha cestovného ruchu – obnova fyzických

a psychických síl človeka. Tabuľka č. 1 potvrdzuje pravidlo o demografickom vývoji obyvateľov väčšiny štátov Európy. Ide o postupný pokles zastúpenia obyvateľov produktívneho veku a presun v prospech obyvateľov poproduktívneho veku. Tento trend bude mimoriadne výrazný aj na úrovni vidieckych sídiel. Realizácia uvedeného stavu by v prípade rozvoja cestovného ruchu v okrese Nitra znamenala úbytok potenciálnych rekreantov.

Tab. 1. Vývoj vekovej štruktúry okresu Nitra v rokoch 1997-2015

	1997	2000	2005	2010	2015
predproduktívny	34 767	29 940	26 496	25 088	24 286
produktívny	98 100	103 207	105 518	103 371	99 441
poproduktívny	29 752	30 566	32 787	36 734	40 604

Podľa údajov z roku 1997 je vo všetkých sídlach, ktorých je v okrese 57 je vyše 50% obyvateľov produktívneho veku. V prípade vidieckych sídiel túto skutočnosť negatívne ovplyvňuje dlhodobý trend odchodu do miest, ako aj odchádzka do práce.

5.5 Politické prostredie

Pre rozvoj cestovného ruchu rozhodujúce politické prostredie. Pochopiteľne pre turistov bude príznačnejšia stabilná, aj keď menej atraktívna krajina, ako atraktívna krajina, politicky nestabilná. Dôležitý je aj image navštevovanej krajiny, ktorý v prípade Slovenska nie je uspokojujúci. Navyše ani právna stabilita, dôležitá pre príliv zahraničných investícií, nie je považovaná zahraničnými investormi za ideálnu (Baláž, 1992).

5.6 Ekologické prostredie

Podľa celoslovenského hodnotenia úrovne životného prostredia spadá prevažná časť okresu do II.-III. triedy (prostredie vyhovujúce, prostredie mierne narušené). V centrálnej časti okresu je prostredie mierne narušené, v SZ a V časti vyhovujúce. Na hygienicky vhodnom území sa nachádza Z a SV časť okresu, ktorá spadá do I. stupňa (prostredie vysokej úrovne).

Podľa kvality ovzdušia okres Nitra zaraďujeme medzi okresy so stredným regionálnym znečistením. Najväčšie zdroje emisií sú koncentrované v Nitre a vo Vrábľoch.

Kvalita povrchovej a podpovrchovej vody je nevyhovujúca. Rieka Nitra, významná prírodná os územia, je znečistená na IV. a V. triedu (silné až veľmi silné znečistenie) a to najmä zo zdrojov mimo sledovaného územia.

5.7 Ekonomické a sociálne prostredie

Uvedené prostredia charakterizujeme prostredníctvom výšky čistého mesačného príjmu na osobu. Ide síce o ukazovateľ, ktorý patrí do skupiny sociálneho prostredia, ale ekonomické prostredie ho priamo determinuje. Podľa prieskumu, ktorý bol realizovaný v roku 1996 až 53,2% rodín žije podľa čistého príjmu v intervale 1736 Sk – 3472 Sk, čo zodpovedá životnému minimu, resp. priemeru. Z toho vyplýva, že kúpyschopnosť obyvateľstva je nízka a investovanie do prípadnej rekreácie je u nadpolovičnej väčšiny obyvateľstva nereálne.

5.8 Technologické prostredie

Z hľadiska dopravnej polohy je postavenie okresu veľmi výhodné hlavne vo vzťahu k medzinárodným ťahom. Prechádza ním dôležitý cestný ťah I/65 a I/51, spájajúci Bratislavu s Vysokými Tatrami, resp. Košicami prostredníctvom medzinárodných ciest E 77 a E 571. V severo-južnom smere prechádza okresom cesta prvej triedy I/64, spájajúca Žilinu s Maďarskou republikou. Je potrebné zvlášť zdôrazniť dopravnú polohu samotného mesta Nitry, ako centra kraja a okresu ako významnej dopravnej križovatky, ktorou prechádzajú všetky menované cestné komunikácie.

Na území okresu sa nachádza 90,6 km štátnych ciest a 26,2 km štvorprúdových komunikácií. Je tu 603 km miestnych ciest, z čoho je 583,5 km bezprašných.

Pre rozvoj cestovného ruchu okresu je negatívnym faktom to, že okres nie je súčasťou hlavného ťahu SR a medzinárodnej železničnej trate.

Ostatné odvetvia dopravy sú v súčasnej dobe pre rozvoj cestovného ruchu irelevantné. Možná je však úprava letiska vo Veľkých Janíkovciach pre pristávanie malých dopravných lietadiel.

Jedným z druhov špeciálnej dopravy v Nitre je lanovka, ktorá vedie na Pyramídu. Jej kapacita je 430 osôb/hod. Od roku 1993 je činnosť lanovky z rôznych dôvodov pozastavená. Jej prevádzka by priniesla výraznejšiu návštevnosť turistov s trvalým pobytom mimo Nitry.

6. Záver

Vzhľadom na vyššie uvádzané skutočnosti rozvoj cestovného ruchu má nasledujúce vyhliadky:

Perspektívne okres z hľadiska cestovného ruchu môže vychádzať zo svojej priaznivej geografickej polohy v celoeurópskom kontexte. Nachádza sa v blízkosti trojuholníka hlavných miest troch štátov – Bratislavy, Viedne a Budapešti. Práve to bola jedna z relevantných príčin umiestnenia zahraničných investícií, pričom okres Nitra patrí k ich najväčším akceptorom (Volkswagen-elektrosystémy, Heineken).

Významná v tomto zmysle môže byť aj realizácia plánovaných dopravných koridorov v smere severojužným a východozápadným, resp. ich možnosť dopravného prepojenia. Ide najmä o koridor Drážďany-Praha-Viedeň-Bratislava-Budapešť-Istanbul, Bratislava-Terst, resp. Gdaňsk-Žilina. Tým by sa využíval z hľadiska diaľkovej dopravy nedocenený výbežok Podunajskej nížiny, pozdĺž rieky Nitra s pokračovaním cez Hornonitriansku kotlinu (Thurzo, 1992). Uvedené dopravné koridory majú byť uvedené v prevádzke v roku 2010.

Nitra, ako aj celý okres, môže profitovať z budovania imidžu výstavného mesta. Okrem tradičnej výstavy Agrokomplex je veľmi populárna výstava automobilov Autosalón. Tento projekt bol zaradený do prestížneho kalendára 17 autosalónov Medzinárodnej organizácie výrobcov automobilov OICA. Tak sa dostal do spoločnosti autosalónov v Ženeve, resp. Frankfurt nad Mohanom.

Možnosti vidieckych sídiel sú vo využívaní potenciálu pre rôzne formy „jemného“ cestovného ruchu, čo predstavuje o i. aj „dovolenka na vidieku“. Súčasný trend zvyšovania dopytu po prírode, kratších a cenovo výhodných pobytoch je šancou pre vidiek aj pri nižšej turistickej infraštruktúre.

Prírodné predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu môže človek ovplyvniť len negatívnym spôsobom. Zlepšenie možností turizmu v sledovanej oblasti je preto možné realizovať iba vybudovaním infraštruktúry na vysokej úrovni, ako po kvalitatívnej tak i po kvantitatívnej úrovni.

Uvedené impulzy pre možný rozvoj cestovného ruchu (geopolitická poloha, výstavníctvo) možno aplikovať iba za predpokladu, že Slovensko sa stane čo najrýchlejšie jedným z akceptovateľných uchádzačov o členstvo v Európskej únii.

Literatúra:

- BALÁŽ, V. (1992): Smerovanie politiky cestovného ruchu v Slovenskej republike. Prognostický ústav SAV Bratislava, s.32
- DRGOŇA, V. DUBCOVÁ, A. KRAMÁREKOVÁ, H. (1996): Geografické predpoklady rozvoja regiónu Západného Slovenska. Geografické informácie 4, Nitra, s. 28-33
- FRSCH, R. 1993: Sttigung im Tourismus – Probleme und Lsungsmglichkeiten. In: Elsasser, H. ed.: Wirtschaftsgeographie und Raumplanung, Vol. 15, Zrich, 243 s.
- ILIT, I. (1993): Analýza návštevnosti Slovenska zahraničnými turistami v roku 1992. In: Vidiecky turizmus a agroturizmus na Slovensku, RÉKA Bratislava, s. 42-44
- KRAMÁREKOVÁ, H.- DUBCOVÁ, A. 1994: Regionálna analýza mesta Nitra z hľadiska cestovného ruchu. In: Sborník PF MU Brno, s. 38-45
- MARIOT, P. 1983: Geografia cestovného ruchu. I. vydanie, Veda Bratislava, 240s.
- NOVÁK, P. 1998: Čierne more/ Novorossijsk, južná brána Ruska. In: Mezinrodní politika, r. XXII, č. 5, s. 8-11
- THURZO, I. 1992: K otázkam rozvoja Slovenska z hľadiska geopolitického a územno-technického s dôrazom na prírodné podmienky. In: Drgoňa, V. ed.: Regionálne systémy životného prostredia, Nitrianska univerzita, s. 69-72

SPECIFIC PROBLEMS OF TOURISM IN THE NITRA DISTRICT

Alfred KROGMANN

Summary

The model of tourism according to Frsche has been a starting point for analysis of tourism. It consists of a subject, object and system of tourism as a whole and there are mutual interactions among them. Economic, social, technological, political, and ecological environments affect the whole system from the external environment. In case of absence or low quality of one of the environments the development of tourism is problematical or impossible.

Favourable ecological and technological environment is the basis for development of tourism in the Nitra district. Thanks to its eventful history the Nitra city has ability to compensate a lack of natural attractions in the district. Additional emphasis on the city history

together with combination of exhibitional tourism (Agrokomplex exhibition) is important for further acceleration of tourism.

Other seats in the case of financial resources have capability to follow the tendency in tourism – orientation to forms of fine tourism such as holidays in the country, green or blue tourism.

Quality of the other kinds of environments depends especially on economic and political situation in Slovakia.

Recenzent: Doc. RNDr. Viliam Lauko, CSc.

TRANSFORMAČNÉ ZMENY V REGIÓNE ROZTRATENÉHO OSÍDLENIA NA PRÍKLADE MYJAVY

Viliam LAUKO

Abstract

Article is concentrating on analysis transforming changes, they were going in tradition region of dispersed settlements – Myjava ("clearings" – kind of dispersed settlements in this region), from its beginning to present time. In analysis we mostly looking for impact of social and economic changes to population (increase or decrease number, migrations), settlements, settlement network and definitely transformation whole spatial system of settlement.

Key words: evolution, transformation, population, settlements, spatial system of settlement

1. Úvod

Procesy transformácie ekonomiky a spoločnosti sa zákonite prejavujú v kvalite života obyvateľov. Tá sa odzrkadľuje v jeho pohybe, štruktúre a v konečnom dôsledku sa transformačné zmeny prejavujú aj v sídlach a dokonca aj v sídlenej sieti. Sídlá ako relatívne uzavreté útvary, vyvíjajúce sa v priestore predstavujú kroniku ľudských dejín v kultúrnej krajine.

Zámerom príspevku je analýza transformačných zmien, ktoré prebehli v tradičnom regióne kopaničiarskeho osídlenia – Myjave od jeho vzniku po súčasnosť. Pri analýze si všimame predovšetkým prejav hospodárskych a spoločenských zmien na obyvateľstve, sídlach a transformácii sídlenej siete.

Modelové územie je vyhraničené hranicami katastra pôvodnej Myjavy (tzv. „veľkej Myjavy“), ktoré mala ešte v prvej polovici nášho storočia. Potom sa z jej katastra, ako uvádzame nižšie, vyčlenili niektoré obce. V roku 1980 bola k mestu Myjava pričlenená obec Turá Lúka. Nakoľko sa v súčasnosti jej štatistické údaje nevedú samostatne, ale v rámci Myjavy, museli sme k Myjave pričleniť aj pôvodne samostatnú Turú Lúku.

1. Vznik Myjavy

Dedinu Myjava založilo čachtické panstvo v roku 1586. Pôvodná dedina vznikla na území dnešnej Starej Myjavy, kde boli v tých časoch ešte lesy. Na Starej Myjave bol postavený

Doc. RNDr. Viliam LAUKO, CSc.

*Katedra regionálnej geografie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského,
Mlynská dolina I, 842 15 Bratislava*